

CEBECİ HALK KÜTÜPHANESİNDE YETİŞKİNLERE UYGULANAN ANKETİN SONÇLARI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Hasan UYANIK

Cebeci Halk Kütüphanesinden yararlanan yetişkinlerin özelliklerini, kütüphaneye olan ilgilerini ve beğenilerini saptamak; kütüphane koleksiyonunu yeterli bulup bulmadıklarını, kütüphanede kültürel etkinlikler düzenlenirse katılıp katılmayacaklarını ve kütüphanede istekleri olup olmadıklarını öğrenmek için bir anket uygulanmıştır.

Anket, Cebeci Halk Kütüphanesinde 18 yaşın üzerindeki yetişkinlere 27 Ocak - 3 Mart 1982 tarihleri arasında bir ayı aşkın bir süre uygulanmıştır. Ankete toplam 88 yetişkin katılmıştır. 6 yetişkin kütüphaneye ders çalışmak için geldiğini belirttiğinden ve bu neden tezimizin (1) amacına uymadığından değerlendirmeye alınmamıştır.

Anket uygulamasında yetişkinlere 10 soru sorulmuştur. İlk üç soru yetişkinlerin cinsiyet, yaş ve meslekleriyle ilgili sorulardır. Bu sorularla kütüphaneye gelen yetişkinler hakkında bilgi sahibi olmak istenmiştir.

«Kütüphaneye niçin geliyorsunuz?» sorusuyla yetişkinlerin kütüphaneye gelme nedenlerini, «Nasıl kitap seçiyorsunuz?» sorusuyla kitap seçimlerinde etken olan unsurları, «Aradığınız her kitabı bulabiliyor musunuz?» sorusuyla da Kütüphanede gereksinim duydukları her kitabı bulup bulamadıklarını öğrenmeyi amaçladık.

«Hangi tür kitapları beğeniyor ve ödünç alıyorsunuz?» sorusuyla yetişkinlerin daha çok hangi konulara ilgi duyduklarını, «Kütüphane koleksiyonunun sizce eksik yönleri var mıdır?» sorusuyla Kütüphane koleksiyonunu yeterli bulup bulmadıklarını, «Kütüphanede sergi, konferans, tartışma, film gösterileri gibi kültürel etkinlikler düzenlenirse katılır mısınız?» sorusuyla da, yetişkinlerin eğitiminde son derece etkili ve gerekli olan kültürel etkinliklerin Cebeci Halk Kütüphanesi'nde düzenlenmesi halinde, bu etkinliklere katılıp katılmayacakları öğrenilmek istenilmiştir.

(1) Uyanık, Hasan. Halk Kütüphanelerinde yetişkin eğitimi ve Cebeci Halk Kütüphanesi. Hacettepe Üniversitesi, MESEF (Basılmamış) Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara, 1982.

Sonuncu soru olan «Kütüphaneden istekleriniz nelerdir?» sorusuyla da yetişkinlerin genel olarak kütüphanede gördükleri eksikliklerin neler olduğunu, istek ve önerilerini belirtmeleri istenilmiştir. Bu soru ayrıca 6 ve 8 no.lu soruların yanıtlarını da kontrol amacını taşımaktadır.

Yetişkinlere, dördüncü soru olan «Kütüphaneye niçin geliyorsunuz?» ve yedinci soru olan «Hangi tür kitapları beğeniyor ve ödünç alıyorsunuz?» sorularında birden fazla şıkkı işaretleyebilecekleri anket formuna ekli bir notla belirtilmiştir.

1. Ankete Katılanların Cinsiyeti :

Ankete katılan toplam 82 yetişkinin 68 (% 83)'i erkek, 14 (% 17)'ü ise kadındır.

Görüldüğü gibi, ankete katılanların büyük çoğunluğu erkektir. Kadınların sayısı son derece düşüktür. Bu durum Cebeci Halk Kütüphanesinden daha çok yetişkin erkeklerin yararlandıklarını göstermektedir.

2. Ankete Katılanların Yaş Durumu :

Aşağıdaki tabloda ankete katılanların yaş gruplarına göre dağılımları verilmektedir. Tabloda da görüldüğü gibi, ankete katılan yetişkinlerin 71 (% 86.6)'i (18-30) yaş grubuna, 7 (% 8.5)'si (31-50) yaş grubuna ve 4 (% 4.9)'ü de (51-70) yaş grubuna girmektedir. Gerek erkek, gerekse kadın olsun yetişkinlerin büyük çoğunluğu (18-30) yaş grubunda yer almaktadır.

Tablo 1: Ankete Katılan Yetişkinlerin Yaş Durumları.

Cinsiyet	Yaş Grupları			Toplam
	(18-30)	(31-50)	(51-70)	
Erkek	60 (%88.2)	4 (% 5.9)	4 (%5.9)	68 (% 83)
Kadın	11 (%78.6)	3 (%21.4)	—	14 (% 17)
Toplam	71 (%86.6)	7 (% 8.5)	4 (%4.9)	82 (%100)

Orta yaş ve yaşlı grubuna girenlerin sayısı oldukça düşüktür. 70 yaşın üstünde ankete katılan hiç yetişkin çıkmamıştır. Bundan da anlaşılacağı gibi, Kütüphaneyi daha çok 30 yaşın altındaki genç yetişkinler kullanmaktadır.

3. Ankete Katılanların Mesleki Durumları :

Ankete katılanların % 50'si (41 kişi) üniversite öğrencisidir. İkinci sırada 8 kişiyle (% 9.8) öğretmenler, üçüncü ve dördüncü sıralarda da 6'şar kişiyle (% 7.3) memur ve teknisyenler yer almıştır. Teknisyen grubu içinde elektrikçi, meteoroloji ve sağlık teknisyeni, film montajcısı ve iş makineleri operatörü bulunmaktadır.

Ankete katılanların yalnızca ikisi emeklidir. Bu iki kişiden birisi öğretmen, diğeri de memur emeklisidir.

Meslek tablosunun da yansıttığı gibi, Kütüphaneye daha çok üniversite öğrencisi, öğretmen, memur ve teknisyenler gelmektedir. Diğer meslek gruplarından gelenlerin sayıları oldukça düşüktür. İlginç bir özellik, ankete katılanlar içinde ev hanımlarının olmayışdır. Bu da ev hanımlarının Kütüphaneye pek rağbet etmediklerini göstermektedir.

Tablo 2: Ankete Katılanların Mesleki Durumları.

Meslek	Katılan kişi sayısı	%
Avukat	1	% 1.2
Bakkal	1	% 1.2
Bankacı	1	% 1.2
Çiftçi	1	% 1.2
Emekli	2	% 2.4
Fırın işçisi	1	% 1.2
Hakim	1	% 1.2
Memur	6	% 7.3
Muhasebeci	2	% 2.4
Öğretim görevlisi (asistan)	2	% 2.4
Öğretmen	8	% 9.8
Subay	1	% 1.2
Şoför	2	% 2.4
Teknisyen	6	% 7.3
Tezgahtar	1	% 1.2
Tornacı	1	% 1.2
Üniversite öğrencisi	41	% 50
Yayıncı	1	% 1.2
Diğer meslek	3	% 3.6
Toplam	82	%100

4. Ankete Katılanların Kütüphaneye Gelme Nedenleri :

«Kütüphaneye niçin geliyorsunuz?» sorusuna yetişkinlerden, 66'sı (% 80) belli bir bilgiyi bulmak için, 13'ü (% 15.8) boş zamanlarını değerlendirmek için, 22'si (% 26.8) ödünç kitap almak için geldiklerini belirtmişlerdir. Bu soruda «ders çalışmak için» şikkı da bulunmaktaydı ve 6 yetişkin (üniversite öğrencisi) kütüphaneye ders çalışmak için geldiklerini belirtmiştir. Ancak, bu çalışmamızın amacına uymadığından değerlendirmeye alınmamıştır. Zaten bu şikkı koymamızdaki amaç, kütüphaneyi bir eğitim yeri olarak kullanılan yetişkinlerle, ders çalışma yeri olarak gören yetişkinlerin saptanmasıydı.

Bu soruda yetişkinler birden fazla şikkı işaretlediklerinden, verilen yanıt sayısı, ankete katılanların toplam sayısını geçmiştir. Ayrıca, verilen yanıtların yüzdesi ankete katılanların toplam sayısına (82 kişi) göre alınmıştır.

Bu duruma göre yetişkinlerin büyük bir çoğunluğu (% 80) kütüphaneye belli bir bilgiyi bulmak için gelmektedir. Üniversite öğrencilerinin 35 (% 85.3)'i, diğer meslek gruplarından olanların da 31 (% 75.6)'i kütüphaneye belli bir bilgiyi bulmak için geldiklerini belirtmişlerdir.

Ödünç kitap almak için kütüphaneye gelenlerin sayısı 22 (% 26.8) kişidir. Yine üniversite öğrencisi ve diğer meslek gruplarından olup da, kütüphaneye ödünç kitap almak için geldiklerini söyleyenlerin oranı da % 26.8'dir (11'er kişi). Boş vakitlerini değerlendirmek için kütüphaneye gelenlerin sayısı ise 13 (% 15.8) olup en düşük sayıdır. Üniversite öğrencilerinden yalnızca 2 (% 4.8) kişi, diğer meslek gruplarından da 11 (% 26.8) kişi boş vakitlerini değerlendirmek için kütüphaneye geldiklerini belirtmişlerdir.

Görüldüğü gibi, kütüphaneye boş vakitlerini değerlendirmek için daha çok üniversite öğrencisi dışındaki yetişkinler gelmektedir.

5. Ankete Katılanların Kitap Seçimi :

«Nasıl kitap seçiyorsunuz» sorusuna yetişkinlerden 4'ü (% 5) rastgele herhangi bir kitabı, 68'i (% 83) okumak istediği ve ismini bildiği bir kitabı, 10'u (% 12) kütüphanecinin önerdiği bir kitabı seçtiğini söylemiştir.

Yetişkinlerin büyük bir çoğunluğu, % 83'ü okumak istediği ve ismini bildiği kitabı seçtiğini belirtmiştir. Bu oran, üniversite öğrencilerinde % 92.7, diğer meslek gruplarında ise % 73'dür. Kitap seçiminde kütüphaneciden yardım isteyen yetişkinlerin oranı % 12'dir. Rastgele olarak kitap seçenlerin oranı ise oldukça düşüktür. Üniversite öğrencileri içinde rastgele bir kitabı seçtiğini belirten kimse çıkmamıştır.

Yukarıdaki sayılardan da anlaşıldığı gibi, yetişkinlerin büyük bir kısmı bilinçli olarak kitap seçimi yapmaktadır. Bu özellik üniversite öğrencilerinde daha belirgindir.

6. Kütüphane Koleksiyonunun Yeterliliği :

Ankete katılan yetişkinlerin 37 (% 45)'si aradığı her kitabı Kütüphane'de bulduğunu, 45 (% 55)'i ise bulamadığını belirtmiştir.

Üniversite öğrencilerinden 15 (% 36.6)'i, diğer meslek gruplarından olanların 22 (% 53.2)'si aradığı her kitabı Kütüphane'de bulabildiğini söylemiştir. Aradığı kitabı Kütüphane'de bulamadığını söyleyen üniversite öğrencilerinin sayısı 26 (% 63.4), diğer meslek gruplarından olanların sayısı ise 19 (% 46.4)'dur.

7. Beğenilen ve Ödünç Alınan Kitap Konuları :

Anketin yedinci sorusunda yetişkinlere «Hangi tür kitapları beğeniyor ve ödünç alıyorsunuz?» sorusu sorulmuş ve birden fazla tercih yapabilecekleri söylenmiştir. Bu nedenle yapılan tercih sayısı, ankete katılanların sayısını geçmiştir.

Tablo 3: Ankete Katılanların Beğendikleri ve Ödünç Aldıkları Kitapların Konuları.

Konular	Ödünç alan kişi sayısı	%
Genel Konular	33	% 15.3
Felsefe	17	% 7.9
Din	25	% 11.5
Sosyal Bilimler	31	% 14.3
Dilbilim	11	% 5.1
Nazari Bilimler	6	% 2.8
Tatbiki Bilimler	11	% 5.1
Güzel Sanatlar	13	% 6
Edebiyat	52	% 24.1
Tarih - Coğrafya - Biyog.	17	% 7.9
Toplam	216	%100

Tablodan da izlenebileceği gibi yetişkinler en çok edebiyat, genel konular, sosyal bilimler ve din konularındaki kitapları beğenip ödünç aldıklarını söylemişlerdir. Felsefe ve tarih-coğrafya-biyografya konularındaki kitapları ödünç aldıklarını söyleyenlerin sayıları ise birbirine eşittir.

Cebeci Halk Kütüphanesi'nde depoda bulunan kitaplar yalnızca, okuma salonunda okunmak üzere ödünç verilmektedir. Kütüphane dışına, ancak Evlere Ödünç Kitap Verme Servisi'nden kitap verilmektedir.

Evlere Ödünç Kitap Verme Servisi'nin kitaplarının büyük çoğunluğu edebiyat (% 70) konusundadır. Diğer konularda ise çok az sayıda kitap bu-

lanmaktadır. Örneğin tıbbi bilimler konusunda 100 (% 2.5), güzel sanatlar konusunda 46 (% 1) adet kitap vardır. Sağlık ve cinsel bilgiler konularında, ödünç kitap verme servisinde bulunan kitapların hiç ödünç alınmadığı saptanmıştır. Yemek pişirme ve güzel sanatlar konularındaki kitapların ise ödünç alındığı görülmüştür. Fakat bu konulardaki kitapların sayısı da son derece azdır. Bu bölümdeki kitapların büyük çoğunluğunun edebiyat konusunda olması nedeniyle, sanki okuyucular roman ve hikâye okumaya zorlanmaktadır. Zaten bu bölümün istatistikleri incelendiğinde ödünç alınan kitapların tamamına yakınının roman türü kitaplar olduğu görülmektedir.

8. Kütüphane Koleksiyonunun Eksik Yönleri :

«Kütüphane koleksiyonunun sizce eksik yönleri var mıdır?» sorusuna 55 (% 67) yetişkin evet, 27 (% 33) yetişkin ise hayır yanıtı vermiştir.

Üniversite öğrencilerinin 31 (% 75.6)'i Kütüphane koleksiyonunun eksik yönleri olduğunu, 10 (% 24.4)'ü ise olmadığını söylemiştir. Diğer meslek gruplarından olan yetişkinlerin 24 (% 58.5)'ü Kütüphane koleksiyonunun eksik yönleri olduğunu, 17 (% 41.5)'si ise olmadığını belirtmiştir.

Altıncı soru olan «Aradığınız her kitabı bulabiliyor musunuz?» sorusuna ise üniversite öğrencisi dışındaki yetişkinlerin % 53.6'sı evet yanıtı vermişken, sekizinci soruda % 58.5'i Kütüphane koleksiyonunun eksik yönleri olmadığını söylemiştir. Oysa, üniversite öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu, hem Kütüphane'de her aradıkları kitabı bulamadıklarını, hem de Kütüphane koleksiyonunun eksik yönleri olduğunu belirtmişlerdir.

Bundan da üniversite öğrencilerinin, diğer meslek gruplarından olan yetişkinlere göre Kütüphane koleksiyonu konusundaki düşüncelerinin daha sağlam olduğu ve koleksiyonu daha iyi tanıdıkları anlaşılmaktadır.

9. Ankete Katılanların Kültürel Etkinlikler Konusundaki Düşünceleri :

«Kütüphanede sergi, konferans, tartışma, film gösterileri gibi kültürel etkinlikler düzenlenirse katılır mısınız?» sorusuna yetişkinlerin 72 (% 87.8)'si evet, 10 (% 12.2)'ü ise hayır yanıtı vermiştir.

Üniversite öğrencilerinin % 90.2 (36 kişi)'si, diğer meslek gruplarından olan yetişkinlerin de % 85.4 (35 kişi)'ü kütüphanede kültürel etkinlikler düzenlenmesi halinde katılabileceklerini söylemişlerdir.

Görüldüğü gibi, yetişkinlerin büyük bir çoğunluğu kütüphanede kültürel etkinlikler düzenlenmesini istemektedir. Bu istek üniversite öğrencilerinde, diğer meslek gruplarından olan yetişkinlere göre daha kuvvetlidir. Yetişkinlerden 8 kişi istekler bölümünde kütüphanede kültürel etkinlikler düzenlenmesini özellikle istemişlerdir.

10. Ankete Katılanların Kütüphaneden İstekleri :

Anketin son sorusunda yetişkinlerden kütüphaneden isteklerinin neler olduğu sorulmuştur.

Bu soruya 11 yetişkin hiç yanıt vermemiş, 4 yetişkin de kütüphanede verilen hizmetten memnun olduğunu söylemiştir. Bu soruyu yanıtlayan yetişkinlerin kütüphaneden istekleri 4 grupta toplanmıştır.

- I. Kütüphane yapısıyla ilgili istekte bulunanlar: 22 kişi (% 18.6),
- II. Koleksiyonla ilgili istekte bulunanlar: 44 kişi (% 37.2),
- III. Personelle ilgili istekte bulunanlar: 4 kişi (% 3.3),
- IV. Kütüphane hizmetleriyle ilgili olarak istekte bulunanlar: 48 kişi (% 40.6).

Yetişkinlerin 4 grupta toplanan istekleri aşağıda sıralanmış ve parantez içinde bu istekte bulunan kişilerin sayısı verilmiştir.

I. Kütüphane yapısıyla ilgili olan istekler:

1. Kütüphane yapısının ve okuma salonunun genişletilmesi (2),
2. Kütüphane'nin yeniden düzenlenerek, daha iyi aydınlatılmasının sağlanması, sıcak ve sevimli bir hava yaratılması (2),
3. Kantin ve sigara içilebilecek bir yer yapılması (15),
4. Kütüphane'nin okuyucuların özelliklerine göre bölümlere ayrılması; Kütüphane'ye ders çalışmak amacıyla gelenlerle Kütüphane koleksiyonundan yararlanmak için gelenlerin ayrı yerlere oturtulması (2).

II. Koleksiyonla ilgili olan istekler:

1. Koleksiyonun zenginleştirilmesi (29),
2. Bilimsel kitapların sayısının artırılması ve çağdaş Türk yazarlarının eserlerinin sağlanması (3),
3. Danışma eserlerinin sayısının artırılması (1),
4. Ödünç Kitap Verme Servisi'ndeki kitapların güncelleştirilmesi (3),
5. Günlük gazetelerin sağlanması, süreli yayınların zenginleştirilmesi ve düzenlenmesi (6),
6. Kitap dışı materyalin sağlanması (2).

III. Personelle ilgili istekler:

1. Personel sayısının artırılması (1),
2. Osmanlıca bilen kütüphanecilerin olması (1),
3. Kütüphane personelinin okuyuculara daha iyi davranması (2).

IV. Kütüphane hizmetleriyle ilgili istekler:

1. Kütüphane'nin ders çalışma yeri olmaktan kurtarılması (1),
2. Kütüphane'de sessiz bir ortamın sağlanması (5),
3. Çantayla gelenlerin kütüphaneye alınmaları (1),
4. Katalogların yeniden düzenlenmesi (9),
5. Yazma eserler kataloğunun yeniden düzenlenmesi; telif ve istinsah tarihlerinin ayrı ayrı yazılması (2),
6. Bibliyografya bölümü kurulması (1),
7. Kütüphane'nin tatil günlerinde (Cumartesi ve Pazar) ve mesai saati bitiminden sonra da açık bulundurulması (8),
8. Evde yararlanmak üzere birden fazla kitap ödünç verilmesi (4),
9. Ödünç kitap verme süresinin 15 gün olarak uzatılması (2),
10. Bilimsel kitapların da evlere ödünç verilmesi (1),
11. Fotokopi makinası sağlanması (4),
12. Kütüphane'nin tanıtımının yapılması (2),
13. Yeni gelen yayınların duyurulması (1),

Yetişkinlerin büyük bir çoğunluğu Kütüphane'de verilen hizmetten memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Genel olarak Kütüphane yapısı ve okuma salonu iyi bir hizmet vermeye elverişli değildir. Kütüphane öğrencilerin ders çalıştıkları, okulda verilen ödevlerini yaptıkları bir yer haline gelmiştir. Binada okuyucuların sigara içebilecekleri bir yer ve bazı gereksinimlerini karşılayabilecek bir kantin yoktur.

Kütüphane koleksiyonu da yetişkinlerin gereksinimlerini karşılayacak yeterlilikte ve zenginlikte değildir. Bilimsel ve çağdaş Türk yazarlarının eserleri son derece azdır. Süreli yayınların sayısı yetersiz olup, günlük gazeteler kütüphaneye alınmamaktadır. Yetişkinlerin eğitimleri için kaçınılmaz bir gereklilik olan gör-ışit materyali ise hiç yoktur.

Kütüphane personeli yetişkinlere yeterli bir hizmet verecek sayıda ve yetenekte değildir. Ayrıca okuyucularla yeterince ilgilenilmemekte ve güler yüzlü davranılmamaktadır.

Kütüphane'nin çalışma saatleri yetişkinlerin yararlanmalarına uygun değildir. Kataloglar ise son derece düzensizdir. Evlere Ödünç Kitap Verme Servisi'nde bilimsel kitapların sayısı çok azdır. Okuyuculara bir hafta süreyle 1 kitap ödünç verilmekte olup, bu sayı yetersizdir. Oysa, 1978 yılında kabul edilen **Kütüphanelerden Halka Ödünç Kitap Verme Servisi Yönetmeliği**'nin 11. maddesinde bir okuyucuya bir hafta süreyle üç kitap ödünç verilebileceği ve her kitabın okuyucuda kalma süresinin 7 gün olduğu belirtilmektedir. Kütüphane'de yönetmeliğin bu maddesi uygulanmamaktadır.

Kütüphanede yetişkin eğitimi çalışmaları içinde yer alan kültürel etkinlikler düzenlenmemekte, yetişkinleri Kütüphane'ye çekecek ve onlara Kütüphane'yi tanıttacak çalışmalar yapılmamaktadır. Kütüphane'de okuyucuların fotokopi isteklerini karşılayacak bir fotokopi makinası yoktur.

ANKET FORMU

1. Cinsiyetiniz nedir? () Erkek () Kadın
2. Kaç yaşındasınız?
3. Mesleğiniz nedir?
4. Kütüphaneye niçin geliyorsunuz?
 - () Belli bir bilgiyi bulmak için
 - () Boş vakit geçirmek için
 - () Ödünç kitap almak için
 - () Ders çalışmak için
5. Nasıl kitap seçiyorsunuz?
 - () Rastgele herhangi bir kitabı
 - () Okumak istediğim ve ismini bildiğim bir kitabı
 - () Kütüphanecinin tavsiye ettiği bir kitabı
6. Aradığınız her kitabı bulabiliyor musunuz?
 - () Evet () Hayır
7. Hangi tür kitapları beğeniyor ve ödünç alıyorsunuz?
 - () Genel Konular (bibliyografya, ansiklopedi, gazete, dergi, yazma eserler)
 - () Felsefe (felsefe, psikoloji, mantık)
 - () Din
 - () Sosyal İlimler (istatistik, siyasi ilimler, ekonomi, hukuk, ticaret)
 - () Dilbilim
 - () Nazari İlimler (matematik, astronomi, fizik, kimya, jeoloji, biyoloji)
 - () Tatbiki İlimler (tıp, mühendislik, ziraat, ev ekonomisi, mamul maddeler)
 - () Güzel Sanatlar - Eğlence ve Spor
 - () Edebiyat (roman, hikâye, şiir, tiyatro)
 - () Tarih - Coğrafya - Biyografya
8. Kütüphane koleksiyonunun sizce eksik yönleri var mıdır?
 - () () Hayır
9. Kütüphanede sergi, konferans, tartışma, film gösterileri gibi kültürel etkinlikler düzenlenirse katılır mısınız?
 - () Evet () Hayır
10. Kütüphaneden istekleriniz nelerdir?